

**Н.П. ПАВЛЮК (УКРАЇНА, РІВНЕ)
СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКОРИСТАННІ ТА ВІДТВОРЕННІ
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

*Національний університет водного господарства та природокористування
вул.Соборна 11, м.Рівне, 33028, Україна, www.rv.ua*

Нині у світі спостерігається чітка тенденція щодо відновлення та збереження водних біологічних ресурсів, під якими розуміються водні ссавці, риби, ракоподібні, моллюски, водні безхребетні, про те найбільшу частку у цьому переліку займають риби.

Більшу частину аквакультурної продукції риб, ракоподібних та моллюсків отримують у внутрішніх водах (61 відсоток в кількісному і 53 відсотки у вартісному вираженні). Розподіл продукції аквакультури з водних середовищ показує, що частка риби з прісноводного середовища становить 58 відсотків в кількісному і 48 відсотків у вартісному вираженні. На частку марикультури припадає 34 відсотки обсягу продукції і 36 відсотків загальної вартості.

Необхідно відмітити десять основних країн-виробників, що ведуть промисел на внутрішніх водах: Китай, Бангладеш, Індію, М'янма, Камбоджа, Уганда, Індонезія, Об'єднана Республіка Танзанія, Єгипет, Бразилія.

Разом рибальство і аквакультура дають джерела засобів до існування приблизно 540 млн. чоловік, і вартість торгівлі рибопродуктами складає близько 110 млрд. дол США в рік. Тим не менш, за оцінкою, близько 32% світових рибних запасів і 75% запасів Євросоюзу надмірно експлуатуються, виснажені або відновлюються.

Основними причинами зниження промислових виловів риби у внутрішніх водоймах є екологічні процеси та фактори, що виходять за рамки рибальства, такі як природні кліматичні коливання, розливи річок і зміна надходження поживних речовин (або природних, або є результатом забруднення). Антропогенний вплив на екосистему у вигляді інтродукції видів, забруднення, фрагментації середовища проживання, зміни циклу розливу річок, зменшують стійкість рибних запасів до промислового тиску.

Ключовими словами в новій політиці Європейського союзу в галузі рибальства є максимальний стійкий вилов (МУВ), передані рибальські концесії (ПРК) і подібні до них системи успішно застосовуються в ряді держав-членів ЄС, а також заборони на викид риби.

Незважаючи на пропаганду та прийняття МУВ в якості мети протягом ряду років, в силу низки технічних і політичних факторів вилови перевищували рекомендовані показники МУВ, тому необхідно ретельно слідкувати за виловами, що здійснюються у промислових та непромислових цілях. Разом з тим максимально стійкі вилови стабільно забезпечують населення продуктами харчування, суміжні галузі сировиною, а також сприяють стабільному збереженню кількості робочих місць в промисловому секторі.

Що ж стосується заборони на викид риби (велика частина викинутої риби гине), то вона дозволить здійснити більш точну оцінку смертності за видами і буде стимулювати рибалок застосовувати більш селективні знаряддя лову для зведення викидів до мінімуму. У Норвегії заборона на викиди діє вже протягом багатьох років. Заборона буде застосовуватися приблизно наступним чином: слід визначати і випускати найбільш живучі види риб; всю іншу спійману рибу слід вивантажувати на берег і зараховувати в улови відповідно до квот, однак реалізовуватися для вживання в їжу може тільки риба, що досягла мінімально дозволеного промислового розміру.

Отже, тенденції використання та відтворення водних біоресурсів, тобто рибництво та аквакультура нині знаходяться на різних рівнях. Багато робиться в країнах для стабілізації та розвитку аквакультурного виробництва, адже це єдиний шлях до відновлення та збільшення біоресурсних запасів водойм. А дотримання правил рибальства та виконання програм розроблених Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО) дозволить вести промисел на рівні, коли водні біоресурси здатні до самовідновлення.